

Vergaderjaar 2009–2010

32 246

Samenvoeging van de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 10 februari 2010

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen tijdig en genoegzaam zal hebben geantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Voorgeschiedenis en totstandkoming van het herindelingsadvies	2
2.1.	Totstandkoming herindelingsadvies	2
2.2.	Regionale visie bestuurlijke organisatie West-Friesland	3
3.	Toets aan Beleidskader gemeentelijke herindeling en coalitieakkoord	4
3.1.	Bestuurlijke draagvlak	4
3.2.	Maatschappelijk draagvlak	5
3.3.	Toets interne samenhang	5
3.4.	Toets regionale samenhang en evenwicht	6
4.	Financiële aspecten	6

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie hebben kennis genomen voor het voorliggende voorstel. Zij constateren dat deze herindeling door de betrokken gemeenten royaal wordt gedragen. Wel leeft er bij hen een aantal vragen met betrekking tot de voorgenomen herindeling.

De leden van de PvdA-fractie hebben kennis genomen van het wetsvoorstel van de regering om de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik samen te voegen tot de nieuwe gemeente Medemblik. Deze leden constateren dat deze drie gemeenten elkaar zelf opgezocht hebben om de bestuurskracht te verbeteren. Tegelijk zien zij echter dat er in het gebied

¹ Samenstelling:

Leden: Halsema (GL), Van Beek (VVD), Van der Staaij (SGP), De Pater-van der Meer (CDA), Van Bochove (CDA), Gerkens (SP), Sterk (CDA), Algra (CDA), De Krom (VVD), onder voorzitter, Boelhouwer (PvdA), Leerdam (PvdA), voorzitter, Griffith (VVD), Pechtold (D66), Irrgang (SP), Brinkman (PVV), Kalma (PvdA), Van Raak (SP), Van der Burg (VVD), Schinkelshoek (CDA), Leijten (SP), Thieme (PvdD), Bilder (CDA), Anker (CU), Heijnen (PvdA) en Laaper-ter Steege (PvdA).
Plv. leden: Azough (GL), Teeven (VVD), Van der Vlies (SGP), Joldersma (CDA), Smilde (CDA), Polderman (SP), Spies (CDA), Knops (CDA), Aptroot (VVD), Vermeij (PvdA), Wolbert (PvdA), Zijlstra (VVD), Van der Ham (D66), Van Gerven (SP), De Roon (PVV), Heerts (PvdA), Van Bommel (SP), Remkes (VVD), Çörüz (CDA), De Wit (SP), Ouwehand (PvdD), Van Haersma Buma (CDA), Cramer (CU), Kraneveldt-van der Veen (PvdA) en Timmer (PvdA).

nog belangrijke problemen liggen, waardoor de economische centra in West-Friesland op dit moment belemmerd dreigen te worden in hun ontwikkeling. Mede op basis van de informatie die zij ontvingen tijdens het werkbezoek aan het gebied, willen de leden van de PvdA-fractie de regering graag enkele vragen stellen.

De leden van de SP-fractie hebben met verbazing kennisgenomen van dit voorstel voor herindeling. Zij constateren enerzijds dat de gemeente Medemblik midden in een proces van herindeling zit, door de samenvoeging van de toenmalige gemeenten Medemblik, Noorder-Koggenland en Wognum in 2007. Zij constateren anderzijds dat nog grote onduidelijkheid bestaat over de toekomstige bestuurlijke inrichting van de regio West-Friesland en dat de omliggende gemeenten Enkhuizen, Stede Broec en Drechterland bepaald niet enthousiast zijn over dit voorstel voor herindeling. Deze leden zijn niet overtuigd dat deze herindeling nu gewenst is en vragen de regering om, in samenwerking met de gemeenten in West-Friesland, te komen met een samenhangend pakket aan voorstellen voor bestuurlijke samenwerking en herindeling, dat kan rekenen op steun van de bevolking.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel tot samenvoeging van de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik. Zij merken op dat zij met betrekking tot het samengaan van deze drie gemeenten eigenlijk geen vragen en opmerkingen hebben. Wel willen zij graag nog een paar vragen stellen over de positie van andere gemeenten in dat gebied.

De leden van de PVV-fractie willen enkele opmerkingen maken en vragen stellen over de totstandkoming van, en het draagvlak voor het herindelingsvoorstel.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van voorliggend wetsvoorstel. Zij constateren dat de samenvoeging van de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik op enige bezwaren en verzet stuit.

2. Voorgeschiedenis en totstandkoming van het herindelingsadvies

2.1. Totstandkoming herindelingsadvies

De leden van de CDA-fractie vragen zich af hoe de regering aankijkt tegen het feit dat deze herindeling zo kort op de vorige herindelingsronde volgt. Is de problematiek in de gemeenten Wervershoof en Andijk zo groot dat er nu opnieuw heringedeeld moet worden? Is de periode waarin de nieuwe gemeente Medemblik met herindelingskwesties doende is niet dermate lang aan het worden dat de uitvoering van de feitelijke taken van de gemeente voor een te lange tijd in het geding is?

Mede in het licht van het duurzaamheidscriterium bij een herindelingsproces willen de leden van de PvdA-fractie hun ongenoegen uitspreken dat de vorige herindeling van de gemeente Medemblik pas vier jaar geleden was. Zo snel elkaar opvolgende herindelingsprocessen zijn voor deze leden onwenselijk. Bovendien leidt deze snelle volgende herindeling tot de vraag hoe sterk de organisatie van de gemeente Medemblik in de afgelopen periode geworden is, en in hoeverre het verstandig is deze organisatie nu al weer aan te passen.

De leden van de SP-fractie vragen waarom de regering het op dit moment verantwoord acht de gemeente Medemblik, die pas in 2007 is ontstaan

door de samenvoeging van de toenmalige gemeenten Medemblik, Noorder-Koggenland en Wognum, nu opnieuw te onderwerpen aan een herindeling. Deelt zij de opvatting van deze leden dat het over het algemeen enige jaren duurt voordat gemeenten herindelingen bestuurlijk hebben verwerkt? En dat dit zeker het geval is bij deze herindeling? Kent de regering de bestuurlijke problemen in Medemblik voldoende? Waarom deelt zij niet de opvatting van deze leden dat Medemblik eerst intern orde op zaken moet stellen, voordat het zich in een nieuwe herindeling stort?

Kijkend naar de herindelingen in het gebied van West-Friesland, valt het de leden van de VVD-fractie op dat het herindelingsproces in drie etappes heeft plaatsgevonden. De eerste fase, te weten het vormen van de gemeente Drechterland, is, zo kan worden geconcludeerd, zeer bepalend geweest voor de mogelijkheden die resteerden voor de andere gemeenten in het gebied. De leden van de VVD-fractie vragen de regering of het niet beter is om dit soort processen streeksgewijs aan te pakken, zoals ook in andere delen van Nederland is gebeurd.

De leden van de PVV-fractie vinden dat er pas van een zorgvuldig proces kan worden gesproken als de burgers in meerderheid het voorgestelde veranderingsproces steunen. Dit is de essentie van democratie. De regering heeft verzuimd de plaatselijke bevolking de invloed te geven die deze verdient en dit is in de ogen van de leden van de PVV-fractie erg kwalijk. Ondanks dat deze leden het grote belang van schaalvergroting zien, zijn zij, in tegenstelling tot de regering van mening dat een unaniem lokaal draagvlak hiervoor wel een vereiste is. De leden van de PVV-fractie zijn dan ook benieuwd naar de uitleg van de regering over de bovenstaande opmerkingen.

2.2 Regionale visie bestuurlijke organisatie West-Friesland

De leden van de CDA-fractie merken op dat, nu de provincie Noord-Holland zich over de verdere toekomst en schaal van de gemeenten in de kop van Noord-Holland heeft uitgesproken, een nieuwe herindelingsronde aanstaande lijkt. Wat is het oordeel van de regering over de plannen om recent heringedeelde gemeenten opnieuw te gaan herindelen? Heeft de regering een opvatting over de termijn waarop deze visie van de provincie Noord-Holland in behandeling zou moeten worden genomen?

Is het verantwoord om recent gevormde gemeenten als Drechterland en Koggenland nu reeds een kort toekomst perspectief te geven? En kan de ruimtelijke problematiek van de gemeente Hoorn als zodanig een nieuwe herindelingsronde in het gebied rechtvaardigen?

De leden van de CDA-fractie vragen zich tevens af of de regering van plan is de alternatieven voor gemeentelijke herindeling, zoals in de Kamer vaak bepleit, onder de aandacht van het bestuur van de provincie Noord-Holland, alsmede van de betrokken gemeenten te brengen. Deze leden ontvangen graag een reactie van de regering op deze punten.

De leden van de PvdA-fractie hebben begrip voor het standpunt van de gemeenten Hoorn en Enkhuizen dat de voorgenomen vorming van een nieuwe gemeente Medemblik de opties in de regio, om tot alternatieve herindelingen te komen, beperkt. Deze leden zijn dan ook blij dat de provincie Noord-Holland een gebiedsvisie heeft opgesteld, maar zien ook dat enkele gemeenten hun medewerking weigeren aan het bereiken van het eindbeeld. De voorliggende herindeling, gecombineerd met de weigering van enkele gemeenten om mee te werken aan verdere herindeling voor Hoorn en Enkhuizen zorgen voor een lastige situatie. Graag horen de leden van de PvdA-fractie van de regering hoe zij de verdere route ziet op weg naar de verwezenlijking van het door de provincie geschetste regionale eindbeeld. In hoeverre ziet de regering in deze situatie ruimte voor de

provincie om actief het voortouw te nemen in herindelingen rond Hoorn en Enkhuizen?

De leden van de SP-fractie vragen de visie van de regering op de toekomstige bestuurlijke indeling van West-Friesland. Welke herindelingen zijn naar haar opvatting nog nodig? Hoe past de voorgestelde herindeling van Wervershoof, Andijk en Medemblik in deze toekomstvisie? Waarom past een samenvoeging van uitsluitend Andijk en Wervershoof niet in deze toekomstvisie? Hoe zwaar wegen met het oog op de bestuurlijke toekomst van West-Friesland de bezwaren en kritiek op deze herindeling van de gemeenten Enkhuizen, Stede Broec en Drechterland – dat op haar beurt pas in 2006 is ontstaan, uit een samenvoeging tussen de toenmalige gemeenten Drechterland en Venhuizen? Deze leden ontvangen hierover graag een reactie van de regering.

Zoals de leden van de VVD-fractie al aangaven, ervaren zij geen problemen met de onderhavige samenvoeging, maar liggen er elders wel een paar problemen, en wel bij gemeenten die niet in dit wetsvoorstel voorkomen. Zo is er nog steeds geen oplossing voor het ruimtetekort van de gemeente Hoorn gevonden. Hoe ziet de regering dat? Is de regering bereid om, samen met de provincie Noord-Holland, het ruimtetekort van de gemeente Hoorn op te lossen? Gaarne krijgen de leden van de VVD-fractie daarop een reactie van de regering.

Daarnaast vragen zij de regering aandacht voor de positie van de gemeenten Enkhuizen en Stede Broec. Naar de mening van de leden van de VVD-fractie zijn deze twee gemeenten nu echt op elkaar aangewezen. Gaarne krijgen zij de opvatting van de regering over deze optie.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland op grond van een eigen afweging tot de conclusie zijn gekomen dat samenvoeging van de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik naadloos past binnen de regionale visie. Deze regionale visie wordt echter door een substantieel aantal buurgemeenten niet onderschreven. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de regering om een toelichting op de zinsnede dat «geen sprake is van zogeheten restproblematiek als gevolg van dit voorstel en de overige West-Friese gemeenten voldoende ruimte wordt gelaten in hun bestuurlijke en/of ruimtelijke ontwikkelingen voor de komende jaren» (p. 8 MvT). Waaruit bestaat deze ruimte, en moet deze gelet op het verdeeld gemeentelijk draagvlak voor de regiovisie reëel worden geacht?

3. Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling en het coalitieakkoord

De leden van de VVD-fractie vragen of het Beleidskader gemeentelijke herindeling niet tekort schiet ten aanzien van de regionale component en de relatie met andere gemeenten, als gemeentelijke herindeling van onderop tot stand komt. Deze leden menen dat dat het geval is. Hoe ziet de regering dat? Gaarne krijgen zij een reactie van de regering.

3.1 Bestuurlijk draagvlak

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat het herindelingsadvies door de drie betrokken gemeenteraden niet unaniem is vastgesteld. Nu het herindelingsontwerp, waarop een drietal afwijzende zienswijzen werden ingediend door buurgemeenten, aanvankelijk wel unaniem werd vastgesteld, verzoeken de leden van de ChristenUnie-fractie om een nadere toelichting op deze afname van het bestuurlijk draagvlak.

3.2 Maatschappelijke draagvlak

Met een herindeling wordt, naar de mening van de leden van de SP-fractie, de lokale democratie opgeheven om op te gaan in een nieuw en groter geheel. Dat werpt volgens deze leden de vraag op van wie de lokale democratie is. Wie heeft volgens de regering de belangrijkste stem als de lokale democratie wordt opgeheven? Waarom deelt zij niet de opvatting van deze leden dat dit alleen kan met instemming van de bevolking? Hoe hebben de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik het draagvlak voor deze herindeling onder de inwoners gemeten? Wat waren hiervan de uitkomsten? Deze leden ontvangen hierover graag een toelichting van de regering.

De leden van de SP-fractie constateren dat de inwoners van Andijk zich hoofdzakelijk oriënteren op de gemeenten Enkhuizen en Stede Broec. Uit een onderzoek door De Andijker in mei 2008 bleken de deelnemende inwoners zeer kritisch over samenvoeging met Wervershoof en Medemblik en minder kritisch over samenvoeging met Stede Broec en Enkhuizen. Het merendeel van de deelnemers wilde dat Andijk zelfstandig zou blijven. 80 procent van de deelnemers zei in ieder geval een referendum te willen over een herindeling. Deelt de regering de opvatting van de aan het woord zijnde leden dat deze enquête weliswaar niet representatief is, maar wel voldoende aanleiding geeft om vraagtekens te plaatsen bij de mate waarin de gemeenteraad bij deze herindeling de opvattingen van de bevolking vertegenwoordigt?

De leden van de PVV-fractie merken op dat in de memorie van toelichting van het wetsvoorstel een aantal keren wordt aangegeven dat draagvlak een centraal begrip is bij gemeentelijk herindeling en dat oplossingen die niet door alle betrokken partijen worden gedragen, alleen kunnen worden gekozen als daaraan een zeer zorgvuldig proces vooraf is gegaan. Op beide punten vinden de leden van de PVV dat de regering is tekort geschoten. Ten eerste is er onvoldoende maatschappelijk draagvlak. Zo wil een aanzienlijk deel van de inwoners van Andijk de zelfstandigheid van hun gemeente behouden. De PVV is van mening dat zulke ingrijpende veranderingen dienen te worden gedragen door de meerderheid van de inwoners van alle betrokken gemeenten. In de visie van de PVV dienen er in zulke situaties altijd bindende referenda te worden ingesteld.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen hoe breed het maatschappelijk draagvlak in de afzonderlijke gemeenten precies is. Met betrekking tot het maatschappelijk draagvlak wordt immers aangegeven dat uit informatiebijeenkomsten met de inwoners van de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik niet is gebleken dat geen draagvlak bestaat voor herindeling. Deze leden ontvangen graag een nadere toelichting op dit punt.

3.3 Toets interne samenhang

Wat de interne samenhang betreft vragen de leden van de PvdA-fractie met name aandacht voor de positie van Andijk. Voor werk en voorzieningen zijn de inwoners van Andijk veel meer op Enkhuizen en Stede Broec aangewezen dan op Wervershoof en Medemblik. Wat voor invloed meent de regering dat dit heeft op de interne samenhang van de nieuwe gemeente? Daarnaast begrepen deze leden dat er zicht is op realisatie van een gezamenlijk gemeentehuis in Wognum; behoorlijk decentraal in de gemeente. Hoe beoordeelt de regering de invloed hiervan op de interne samenhang van de nieuwe gemeente?

De leden van de van de PvdA-fractie lezen met instemming dat er in de herindelingsplannen ruimte is gemaakt voor een kernenbeleid om het bestuur zo dicht mogelijk bij de burgers te brengen. Zeker in een

gemeente met een groot oppervlak en veel kernen, zoals de nieuw te vormen gemeente, is een actief kernenbeleid van groot belang. Graag worden deze leden door de regering nader geïnformeerd over de wijze waarop de nieuwe gemeente dit kernenbeleid vorm wil geven.

De leden van de SP-fractie vragen waar het gemeentehuis van de nieuwe gemeente Medemblik zal komen. Deelt de regering de opvatting van deze leden dat een gemeentehuis zo veel mogelijk centraal in een gemeente moet zijn gelegen?

3.4 Toets regionale samenhang en evenwicht

De leden van de PvdA-fractie vragen aandacht voor de samenwerkingsverbanden waar de betrokken gemeenten op dit moment in participeren. Welke samenwerkingsverbanden betreft dit en hoe wil de nieuw te vormen gemeente hiermee omgaan?

Naar de mening van de leden van de PVV-fractie is er ook op regionaal niveau een te gering draagvlak. Dat blijkt uit de oppositie die tegen het voorstel leeft. Zo blijven de gemeentebesturen van Enkhuizen en Hoorn bij hun afwijkende standpunten.

4. Financiële aspecten

De leden van de SP-fractie nemen kennis van de mededeling van de regering dat de nieuwe gemeente € 1,1 mln. minder gaat ontvangen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds dan nu het geval is bij de som van de algemene uitkeringen van de drie gemeenten. De regering verwacht dat deze structurele verlaging opgevangen wordt door de te verwachten vermindering van de bestuurskosten en andere efficiencyvoordelen van de nieuwe organisatie. Wat als deze verwachtingen uitblijven, zo vragen de aan het woord zijnde leden. Herindelingen kosten geld, de uitkering op grond van de maatstaf herindeling zal hiervoor nodig zijn. Wat als blijkt dat er straks toch een tekort op de begroting ontstaat als gevolg van de herindeling? Deze leden ontvangen graag een reactie van de regering op dit punt.

De voorzitter van de commissie,
Leerdam

Adjunct-griffier van de commissie,
Hendrickx